

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ»

Дроздовський Д. І.

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ УЧНІВ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ У ГАЛУЗІ ЛІНГВІСТИКИ

(секція іспанської мови)

Методичні рекомендації

БІБЛІОТЕКА

НАН

Київ – 2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ»

Д. І. Дроздовський

**НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ УЧНІВ
МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
У ГАЛУЗІ ЛІНГВІСТИКИ**

(секція іспанської мови)

Методичні рекомендації

Київ — 2013

Редакційна колегія:

О. В. Лісовий, С. О. Лихота, Н. О. Халупко

Автор:

Дроздовський Дмитро Ігорович, кандидат філологічних наук, молодший науковий співробітник відділу світової літератури Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, член журі секції іспанської мови фіналу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів — членів Малої академії наук України, член Асоціації іспаністів України

Рекомендовано науково-методичною радою
Національного центру «Мала академія наук України»
(протокол № 3 від 26.11.2013 р.) *

Дроздовський Д. І. Наукові дослідження учнів Малої академії наук України у галузі лінгвістики (секція іспанської мови) : методичні рекомендації / Д. І. Дроздовський ; [відп. за вип. О. В. Лісовий]. — К., 2013. — 50 с.

У збірнику подано методичні рекомендації щодо написання науково-дослідницьких робіт у секції іспанської мови наукового відділення мовознавства Малої академії наук України.

Видання розраховане на педагогічних працівників загальноосвітніх та позашкільних закладів, спеціалістів, які займаються організацією науково-дослідницької роботи.

© Дроздовський Д. І., 2013

© Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2013

© Національний центр «Мала академія наук України», 2013

ЗМІСТ

Вступ	4
Особливості наукового дослідження учасника Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів — членів Малої академії наук України в секції іспанської мови	7
Актуальність і новизна наукових досліджень з огляду на специфічні риси об'єкта дослідження	14
Пріоритетні напрями досліджень у царині іспанської філології	17
Основні поняття й наукові методи, потрібні для здійснення наукового дослідження в галузі лінгвістики (іспанської філології)	19
Підготовка до написання контрольної роботи	31
Типи письмових завдань для контрольної роботи з іспанської мови	37
Список рекомендованої літератури	46

ВСТУП

Підготовка наукового проєкту в секції «іспанська мова» (наукове відділення мовознавства) Малої академії наук України передбачає обізнаність його автора із процедурами й методами дослідницького аналізу, особливостями структурування дослідження на різних етапах його проведення. Участь у зазначеній секції передбачає написання наукової роботи, її публічний захист (ілюстровану презентацію) іспанською мовою, а також написання контрольної роботи з іспанської мови.

Головна специфіка цієї секції полягає в тому, що її учасники повинні володіти на досить високому рівні іспанською мовою, знати її граматичні та лексичні засоби, а також уміти подати результати свого наукового здобутку іспанською мовою, що водночас передбачає як готовність відповідати на запитання інших учасників, так і членів журі за необхідністю щось уточнювати, доповнювати, аргументувати власну позицію. Важливими є навички участі у дискусіях, вміння ставити запитання іспанською мовою конкурсантам. Окрім того, учні повинні продемонструвати фахові вміння філологічного аналізу, на належному науковому рівні формулювати дослідницьку проблему та пропонувати шляхи її розв'язання.

Все це засвідчує серйозність роботи в секції іспанської мови, участь у якій висуває кілька серйозних вимог до дослідників. Скажімо, недостатньо лише добре володіти іспанською мовою, потрібно також бути і добрим дослідником, знатися на основних компонентах пошукової роботи. Так само ті учні, які провели переконливий фаховий аналіз окремого лінгвістичного/літературного/перекладознавчого аспекту в дослідженні, можуть мати певні труднощі з написанням контрольних робіт, бо далеко не в усіх регіонах України вивчають іспанську мову, є спеціалізовані загальноосвітні навчальні заклади, у яких іспанську мову вивчають як першу іноземну мову, інші — лише як другу.

Проте, видається значним кроком наперед для розвитку філологічних досліджень у структурі Малої академії наук України той факт, що з 2012/2013 н.р. було запроваджено секцію іспанської мови, яка знайшла підтримку і з боку Посольства Королівства Іспанія в Україні. Так, до фінального етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту у квітні 2013 р. було подано 8 робіт (захисталося 7 учасників). Темі представ-

лених членам журі досліджень можна умовно розподілити за трьома категоріями:

1) лінгвістичні, зокрема в річці теорії комунікації та комунікативної прагматики (роботи «Метафора в українському та іспанському політичних дискурсах: порівняльний аспект» І. Гаврикова, «Неологізми сучасної іспанської мови» Т. Семенюк, «Особливості тлумачень іспанських прислів'їв» С. Гладкої, «Особливості функціонування приказок в іспанській мові» А. Стехун, «Літературні пам'ятки староіспанської мови» М. Василенко);

2) перекладознавчі («Особливості перекладу перифраз із безособовими формами дієслова з іспанської мови на українську на матеріалі роману Габрієля Гарсія Маркеса «Сто років самотності» М. Семенової);

3) літературознавчі («Внесок «Покоління літераторів 1898 року» у розвиток іспанської мови та гуманітарної думки» Д. Волошина, «Стилістичні засоби у зображенні жіночого портрета в іспанській літературі XIX, XX, XXI століть» А. Максимчук).

Уже в перший рік функціонування секції були представлені роботи з Рівненської, Дніпропетровської, Івано-Франківської, Київської, Херсонської областей, м. Києва та м. Севастополя. Хочеться сподіватися, що надалі в секції також братимуть участь юні дослідники з Одеської, Донецької, Харківської, Львівської та інших областей, де, як відомо, вивчають іспанську мову у середніх загальноосвітніх навчальних закладах і де є спеціалісти, які могли б бути науковими керівниками.

На сьогодні секція іспанської мови функціонує в рамках відділення «Мовознавства». Як член журі секції маю переконання, що участь у ній літературознавчих робіт тільки збільшить кількість учасників, отже, сприятиме популяризації іспанської мови у школах України, спонукатиме більшу кількість дослідників до представлення наукових робіт. Скажімо, Всеукраїнська учнівська олімпіада з іспанської мови традиційно поступається за показником кількості учасників іншим олімпіадам з іноземних мов: англійської, німецької, французької, російської. Це пов'язано з тим, що в багатьох регіонах України іспанську мову не вивчають, немає спеціалістів із цієї мови, а тому в гімназіях та ліцейях учням часто пропонують на вибір як другу іноземну мову переважно німецьку та французьку. Цей фактор має бути переконливим аргументом, що в секції іспанської мови можуть бути представлені роботи і літературознавчі, в яких досліджено окремі літературні твори або

особливості поетикально-виразальних засобів (метафори, метонімії, гіперболи, синекдохи тощо) в іспанських художніх творах.

Сподіваюся, представлені методичні рекомендації стануть надійним та ефективним інструментом у роботі наукових керівників з талановитим учнівством, а юні дослідники зможуть підготувати якісне дослідження, також підготуватися до контрольної роботи з іспанської мови та публічного захисту свого наукового проекту. Поради, представлені в цьому збірнику, будуть важливі для постановки і розв'язання наукових проблем у царині іспанської філології з огляду на специфіку сучасних лінгвістичних, літературознавчих та перекладознавчих досліджень.

ДРОЗДОВСЬКИЙ Дмитро Ігорович,

кандидат філологічних наук,

молодший науковий співробітник відділу світової літератури

Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України,

член журі секції іспанської мови

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ УЧАСНИКА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ ЗАХИСТУ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ УЧНІВ — ЧЛЕНІВ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ В СЕКЦІЇ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Учнівські наукові дослідження — важливий етап в індивідуальному становленні його авторів. Коли учень або учениця старших класів наважиться готувати свій перший у житті науковий проект разом із науковим (педагогічним) керівником, це засвідчує наявність у дитини готовності до аналітичного пошукового мислення, яке є визначальною умовою реалізації справжньої дослідницької роботи. Наукова студія має бути передусім самостійним творчим проектом, який засвідчує високий рівень професійних навичок і вмінь старшокласників — як умінь наукового аналізу, безпосередньої скрупульозної роботи з текстом, так і мовні навички, оскільки учні мають добре розуміти іспаномовний оригінал, щоб застосувати до нього ті чи ті наукові підходи.

У науковому дослідженні учні повинні продемонструвати добрі знання з певної царини іспанської філології, достатній термінологічний апарат, володіння методикою аналізу та опису мовних явищ, уміння самостійно робити теоретичні узагальнення та висновки. Тому визначено такі критерії оцінки роботи: актуальність і новизна теми дослідження; науковість, самостійність роботи; аргументоване доведення висунутих до публічного захисту положень; логічність, послідовність викладу думок; умотивованість структури роботи; самостійність висновків; стилістична вправність, грамотність і якість оформлення.

Готовність до науково-дослідницької роботи в секції іспанської мови, насамперед, означає, що учні готові продемонструвати високі знання з іспанської мови. Проте, такі учні повинні також мати дослідницькі якості: готовність до скрупульозного опрацювання наукової літератури, ретельної роботи з об'єктом свого дослідження, бажання дошукатися відповіді на поставлені завдання, здійснити, можливо, перші справжні наукові відкриття. Безперечно, не йдеться про відкриття фундаментального характеру, головне, щоб результати наукової роботи засвідчували самостійний характер дослідницьких процедур і творчого мислення.

У такому разі перша порада юнім науковцям: не прагнути осягнути неосяжне. Потрібно розпланувати власні сили, визначитися з предметом і об'єктом наукового проекту. Робота має бути посиленою для учнів 9–11 класів. Безперечно, трапляються дуже сильні учні, готові до наукових робіт, які можна прирівняти до студентських курсових чи дипломних. Проте, загалом перша порада: чітко визначити історичні рамки дослідження, межі наукового об'єкта. Роботу мають писати учні, а не наукові керівники чи старші колеги. І в жодному разі не слід боятися, що тема роботи є занадто вузькою і не вражає грандіозністю задумів. Для реалізації більш масштабного проекту учні ще матимуть час у своєму житті: в університеті, в аспірантурі, в докторантурі. А робота в Малій академії наук — це лише перший крок на шляху наукового становлення. І головне — витворити в собі «правильні» наукові підходи. Учнівська наукова робота — це передусім відповідальність перед своїми попередниками, перед своїми, можливо, першими читачами, яким буде представлено дослідження, але також і перед собою. Тому робота в жодному разі не повинна бути плагіатом, компіляцією з інших джерел без покликання на ці джерела. Після цитати ставляться квадратні дужки, в яких зазначають порядковий номер джерела у списку використаної літератури (бібліографії) та номер сторінки, використаної у роботі, наприклад [18, с. 311].

Безперечно, Інтернет дає величезні перспективи для проведення наукових досліджень, зокрема в царині лінгвістичного аналізу й теорії перекладу. Учні можуть мати доступ до оригінальних іспаномовних текстів (художніх або газет, сайтів, блогів тощо). Це значно полегшить їхню роботу. Проте, кожен взятий у дослідження матеріал мусить мати покликання: і цитати з художнього тексту, і міркування інших дослідників. Кожне запозичення має бути належно оформлене як цитата, а не «інтелектуальна крадіжка». З цього починається етична культура наукового дослідження.

Крім того, учнівська наукова робота в секції іспанської мови — це не учнівський твір. У центрі наукового проекту — наукова проблема, а для її розв'язання потрібно послуговуватися відповідним науковим інструментарієм, тобто методами наукового аналізу, фахового «препарування» філологічного явища. Робота не повинна бути описовою, хоча в ній і мають бути відрефлектовані думки дослідників-попередників. Дослідження рідко коли починається на порожньому місці. Тому потрібно з повагою (і в жодному разі без страху) ставитися

до напрацювань своїх попередників. Те, що вже зроблено до вас, має бути також усвідомлене й проаналізоване. Проте, важливо розвинути здобутки своїх попередників, відштовхуючись від уже наявних результатів. Тому в учнівських наукових роботах обов'язково потрібно зазначити, на чій праці спирається юний дослідник, із чийми поглядами polemizye, що вважає недостатньо переконливим. Наукова робота — це не лише реферат, хоча і грамотне реферування наукових джерел у ній має місце, зокрема в першій частині, яка традиційно постає оглядом літератури, зібранням і аналізом уже зробленого попередниками.

Проте, саме для того, щоб робота не перетворилася на опис або художній твір, юний дослідник має користуватися науковим інструментарієм і науковим апаратом. Найперше потрібно чітко з'ясувати для себе, в чому полягає специфіка наукового стилю. Бо саме в такому стилі готуються наукові дослідження. Також потрібно ознайомитися з ключовими науковими категоріями, які покликані концептуалізувати дослідження, виявити його науковий потенціал. До основних понять наукового дослідження належать такі: об'єкт і предмет дослідження, мета, завдання, актуальність теми роботи, наукова новизна, теоретичне і практичне значення, теоретико-методологічна основа дослідження, методи дослідження. Надзвичайно важливим етапом постає формулювання завдань, які мають чітко демонструвати вектори дослідження. Висновки до роботи мають бути підсумком проведеного аналізу, то найкраще, коли висновки перегукуються із завданнями, постають чіткою відповіддю на те, що дослідник планував здійснити на початку. Висновки є не просто узагальненням, а саме візуалізацією всієї наукової роботи, тому краще структурувати їх згідно із викладеними завданнями дослідження. Висновки логічно випливають із проведеного учнем дослідження і не повторюють вихідних положень, які подаються на початку роботи. Їх також не формулюють у художньому стилі.

Бібліографію подають наприкінці роботи. Вона містить список використаних наукових праць (монографії, наукові статті, оригінальні джерела, посібники, довідники, словники тощо). Бібліографію оформлюють відповідно до сучасних вимог і укладають за алфавітом.

Насамкінець важливо пам'ятати про методи роботи. Саме обізнаність учасників Малої академії наук України із методами не перетворює роботу на переказування вже відомого. Дослідник має розібратися з наявними методами лінгвістичного (перекладознавчого) й літературознавчого аналізів і грамотно застосовувати ці методи до роботи

над конкретним текстом. Саме тому краще брати «невеличкі» посильні теми, в яких учасник зможе показати рівень професійного аналізу якогось явища в конкретному тексті (наприклад, особливості використання метафор у якомусь політичному виступі або синтаксичні особливості в циклі поезій Ф. Гарсія Льорки чи А. Маchado). Аналітичний підхід до роботи — це вміння працювати з конкретними структурами матеріалу дослідження (прозовий або поетичний твір, переклад художнього твору, політичний виступ, рекламне оголошення тощо). Аналітизм передбачає прискіпливу увагу до «щеглинок», із яких складається матеріал дослідження (наприклад, коли учень хоче показати особливості художнього мислення якогось іспанського поета, то він має звертати увагу на особливості форм звукопису в поезії, особливості лексики, на специфічні засоби уживання, причому найкраще показати, в чому саме полягає специфіка метафори у цього автора, порівняно з метафорами інших авторів цього самого періоду). В такому разі дослідник вдається до структурного, фонематичного, композиційного аналізу, використовуючи відповідні методи тощо.

Процес учнівської науково-дослідницької роботи для захисту на секції в Малій академії наук України — досить тривалий і передбачає низку етапів:

- 1) вибір теми для дослідження та її погодження з науковим керівником;
- 2) обґрунтування актуальності теми дослідження, визначення мети і завдань роботи, окреслення можливої структури дослідження та складання попереднього робочого плану;
- 3) визначення та опрацювання наукової літератури, потрібної для написання роботи;
- 4) визначення специфічних (конкретних) методів дослідження, аналіз, систематизація і структурування конкретного матеріалу на основі аналізу іспаномовних текстів, комплексний опис результатів дослідження;
- 5) узагальнення одержаних результатів, написання висновків;
- 6) фінальне редагування тексту, внесення всіх правок і пропозицій наукового (педагогічного) керівника, оформлення дослідження згідно

з вимогами до робіт подібного плану, підготовка презентації (наочних засобів для процедури захисту)¹.

Секція іспанської мови з огляду на можливий об'єкт наукового дослідження постає потенційно гетерогенною, що зумовлено можливістю представляти наукові проекти як лінгвістичного, перекладознавчого, так і літературознавчого характеру. Також у контексті прийнятої сьогодні Концепції літературної освіти (затверджено 26.01.2011 р. наказом Міністерства освіти і науки України № 58 «Про затвердження Концепції літературної освіти») доцільно говорити про важливість інтегрування до цієї секції компаративістичного компонента, який уможливить наукові дослідження в річці порівняльного літературознавства (літературознавчої компаративістики). У Концепції наголошено, що вивчення літератури має відбуватися на основі **принципів компаративності** («зіставлення етапів, фактів, явищ, особливостей художніх творів української літератури <...> і світової літератури та літератур інших національностей, що проживають в Україні»; саме такий підхід дає можливість «розкрити загальні закономірності літературного процесу й водночас неповторну своєрідність творів різних народів».

Окреслений принцип справді став ключовим у викладанні філологічних дисциплін у середній школі багатьох країн Європи, а також у підготовці наукових досліджень учнями та студентами європейських навчальних закладів. Компаративність — ознака сучасних філологічних тенденцій, оскільки пізнання явища не може відбуватися осібю, а лише в поєднанні з вивченням інших явищ національної культури і типологічних процесів і явищ у інших літературах. Праці провідних українських компаративістів, таких, як Д. Наливайко, М. Ільницький, Р. Гром'як, І. Лімборський та ін., спричинили утвердження цього поняття в середній школі, що має відобразитися і в учнівських наукових дослідженнях новітнього періоду.

Ця стратегія може бути вітлена в наукових проєктах, у яких досліджують типологічні явища або окремі аспекти типологічних явищ іспанської та, наприклад, української культур. Учні можуть проаналізувати специфіку іспанського та українського футуризму або сюрреалізму на матеріалі конкретних творів і конкретних авторів. Важливо, щоб у такому дослідженні з методологічної точки правильно було вибрано об'єкт дослідження: аналізовані явища мають бути одного порядку. Якщо учень вирішує дослідити специфіку сюрреалістичних

¹ Докл.: Плюш М. Я. Вимоги до наукових робіт учнів — членів Малої академії наук України з української мови та літератури / М. Я. Плюш, Н. П. Гальона, І. В. Савченко; [відп. за вип. Лісовий О. В.]. — К., 2006. — 14 с.

метафор/образів у іспанських та українських поетів, то потрібно вибрати авторів одного покоління, одного культурно-історичного періоду (наприклад, 1920-х або 1930-х рр. тощо, а не 1930-х і 1990-х рр.).

Світова культура — це єдність протилежностей, гармонія суперечностей, багатоліке об'єднання різних художніх концепцій, творів, мистецьких продуктів. У мультикультурному світі, в якому ми живемо, доцільно говорити про концепт «розмаїття всередині єдності» (*unity in diversity*).

Орієнтовна стратегія підготовки наукової роботи в секції іспанської мови може ґрунтуватися на таких дослідницьких принципах:

- **принцип культурної та педагогічної доцільності** заснований на ретельному осмисленні теми роботи, селекції мовного, мовленнєвого, перекладознавчого, літературознавчого або країнознавчого матеріалу тощо, а також на типології завдань і форм роботи з огляду на вік і потреби учнів. Підготовка дослідження в галузі іспанської філології сприяє усвідомленню наявних помилкових стереотипів як щодо Іспанії, так і щодо своєї країни, а також перешкоджає формуванню спотворених та односторонніх уявлень про іспаномовну культуру (або й культури);
- **принцип інтегративності** передбачає об'єднання знань із різних предметних дисциплін (світової літератури, іспанської мови, української мови, англійської мови, країнознавства тощо), одночасний розвиток як власне комунікативних, так і інформаційних, науково-дослідницьких та соціальних навичок;
- **принцип невідійменності** передбачає не послідовне, а одночасне використання різних джерел інформації, ротацію раніше вивчених матеріалів (на різних шкільних предметах) для розв'язання нових дослідницьких завдань. Цей принцип також забезпечує можливість моделювання наукової роботи зважаючи на реальні мовні можливості учнів;
- **принцип автономії** юних науковців МАН передбачає відкритість інформації для учнів про принципи роботи над науковим дослідженням, вимоги до виконання контрольних завдань, критерії оцінювання роботи тощо. Організація самостійної пошуково-дослідницької роботи забезпечує високий рівень особистої відповідальності учня, одночасно надаючи можливість для самостійного вибору послідовності й глибини вивчення матеріалу, дотримання термінів звітності перед науковим (педагогічним) керівником тощо.

Дослідникові-початківцю насамперед потрібно усвідомити, що робота над науковою студією — поетапний, тривалий і кропіткий процес. Треба безжально викреслювати все зайве, добирати правильні форми висловлення думок, прибирати все незрозуміле, що має подвійний сенс або не вкладається у формат наукового стилю. Потрібно бути готовим, що інколи трьох-чотирьох переробок тексту може виявитися замало.

Багато науковців дотримуються такого способу написання роботи. Коли готовий перший (чернетковий) варіант, його можна покласти «у стіл» і на деякий час забути про нього. І лише потім починається нове редагування: перероблення, викреслювання, включення нового матеріалу. І так кілька разів. Ця робота закінчується не тоді, коли до роботи вже неможливо нічого додати, а коли з неї вже не можна нічого прибрати. Навіть такі класики світової літератури, як Гюстав Флобер, Чарльз Діккенс, Микола Гоголь, Мігель де Унамуно, Василь Стус і багато інших, ретельно працювали над текстом своїх творів. А наукове дослідження потребує, можливо, ще більшої відповідальності.

Підготовка **презентації наукової роботи** перед членами журі та іншими учасниками — завершальний етап, до якого також потрібно бути готовим юному науковцю.

Ключові вимоги до презентації наукового дослідження такі:

- науковість та інформативність, доказовість і аргументованість, наявність достатньої кількості яскравих, переконливих прикладів, фактів, обґрунтувань і наукових доказів;
- активізація мислення слухачів, постановка запитань для роздумів, чітка структура й логіка виступу;
- роз'яснення нововведених термінів і назв, формулювання головних думок і положень, акцентування на висновках;
- емоційність форми викладу (але без надмірного хвилювання), доступна мова презентації;
- «критерій часу» (презентація не повинна перебирати визначений часовий ліміт у 7–15 хвилин, відповідно до рішення членів журі);
- наявність наочності (презентація у форматі Power Point, роздруковані схеми, таблиці, додатки, стіннівки тощо).

АКТУАЛЬНІСТЬ І НОВИЗНА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ОГЛЯДУ НА СПЕЦИФІЧНІ РИСИ ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема наукового дослідження має бути цікавою насамперед для її виконавця. Учні мають вивчати те, у чому вбачають якусь несподіванку. Й дослідження цієї «несподіванки» дасть їм можливість реалізувати весь свій науково-аналітичний потенціал. Звичайно, що тема у фінальному звучанні має бути погоджена з науковим (педагогічним) керівником, позаяк тема роботи мусить містити основне повідомлення про об'єкт дослідження або ж аспект його вивчення. Проте, перший імпульс мусить іти від юного науковця. А для того, щоб цей імпульс виник, учні повинні багато читати, зокрема й наукової та науково-популярної літератури, шукати нові цікаві повідомлення на науково-освітніх сайтах, зокрема й іспанською мовою, працювати з іспаномовними сайтами культурологічного, літературного, публіцистичного характеру, з іншими медіа-ресурсами.

Скажімо, особливості комунікації в іспаномовному Інтернеті (поштові повідомлення, чати, блоги, форуми) можуть бути надзвичайно цікавим матеріалом для серйозного й перспективного наукового дослідження в річці соціолінгвістики. Особливості мовлення у новітніх комунікаційних каналах (SMS, чати, форуми тощо) досі не були предметом наукового аналізу, а для учнів ці теми є надзвичайно цікавими, оскільки тут вони часто є не лише зовнішніми спостереженнями цих лінгвістичних явищ, а й творцями інтернет-комунікації. Можна було б порівняти особливості імейлових повідомлень від учнів із Іспанії та кількох іспаномовних країн задля виявлення специфіки іспанської мови в цьому середовищі, з огляду ще й на географічну специфіку мовців. Загалом учні старших класів досить легко знайомляться зі своїми однолітками в Інтернеті, а маючи знання з іспанської мови, можна було б легко знайти нових друзів із іспаномовних країн і в результаті підготувати новаторське лінгвістичне дослідження. Крім того, у процесі підготовки такої роботи учні також значно покращили б і знання з іспанської мови.

Проте, у такій науковій роботі головне — не відхилитися від наукового стилю. І тут уже завдання наукового керівника — надати відповідного оформлення цій темі в руслі соціолінгвістики.

Юні дослідники мають взяти за аксіому тезу, що нецікавих тем у принципі немає. У кожному професійному науковому дослідженні

є своя актуальність, своя новизна, теоретичне або ж практичне значення. Головне, щоб роботи були цікаві виконавцеві, і щоб їх готували максимально самостійно.

Новизна наукового дослідження з іспанської мови — це той вихідний компонент філологічного аналізу, який візуалізує конкретний внесок учня до поставленої проблематики. Це те питоме слово молодого дослідника, яке сказав саме він. Навряд чи науковцеві буде приємно, якщо колись наукові результати його роботи без посилання з'являться в якомусь іншому виданні. Але тому вже зараз молодий дослідник має так само відповідально ставитися до матеріалів, із якими працює, поважаючи наукову роботу своїх старших колег.

Сьогодні часто перспективними є ті дослідження, які у своїй суті є мультидисциплінарними, у яких використовуються, наприклад, інструменти літературознавчого й мовознавчого підходів одночасно. В секції іспанської мови нескладно поміркувати саме над такими дослідженнями. Бо будь-яка робота, в якій осмислюються художні особливості якогось автора, потребуватиме лінгвістичних підходів. Проте, мультидисциплінарність (або інтердисциплінарність) аж ніяк не перекреслює моноекторних досліджень, скажімо, в царині теорії й практики перекладу. Особливості відтворення оригінальних реалій у перекладі — також цікава й перспективна тема. Працюючи майже 10 років у журналі світової літератури «Всесвіт», я часто помічав розбіжності в перекладі й оригінальному тексті, зокрема це стосувалося творів Г. Гарсія Маркеса. Дослідження різних версій перекладу того самого іспаномовного твору — також цікава наукова проблема для учнів 9–11 класів. Можна взяти, наприклад, якусь новелу чи оповідання й дослідити різні форми відтворення оригінальних реалій в українському перекладі. Така робота за своїм обсягом саме й буде посиленою для юних дослідників. Проте, для цього потрібно розібратися в теоріях перекладознавчого аналізу, в чому допоможуть праці Р. Зорівчак, В. Коптілова, О. Черденченка, В. Радчука, Л. Коломієць, Г. Вербі та ін. І також потрібно, звичайно, працювати з оригінальними версіями перекладів, бажано, із журнальними чи книжковими варіантами. Бо вже на цьому річці захисті в секції іспанської мови одна дослідниця працювала з незрозумілою інтернет-версією перекладу роману «Сто років самотності» Г. Гарсія Маркеса, де помилково був зазначений інший перекладач. Для дослідника це обов'язок — принаймні потримати в руках матеріали свого дослідження й бути певним у їхній вірогідності.

Будь-яка тема, виконана професійно (з відповідним науковим апаратом, грамотними завданнями, дослідженнями, чіткими й переконливими висновками, якимись питомо авторськими знахідками, представленими в додатках до роботи), буде надзвичайно цікавою та успішною. В українській літературі, наприклад, значного розвитку мала епоха Бароко. Це саме стосується й іспанської літератури XVI–XVIII ст. Проте, виявлення у зіставленні питомої специфіки українського літературного бароко на тлі іспанського можна вважати надзвичайно серйозною науковою темою.

Якщо вже повернутися до згаданої інтердисциплінарності сучасних гуманітарних досліджень, то можна запропонувати теми, пов'язані з особливостями інтермедіальних трансформацій одного тексту в інший: наприклад, особливості кіноадаптації літературного тексту (простіше кажучи, в чому специфіка кіно на основі якогось іспанського літературного твору; або ж так само можна говорити про дослідження специфіки театральної інсценізації; зокрема на матеріалі українських постановок іспанських драматичних творів).

Проте, для проведення такої роботи учневі за допомогою наукового керівника потрібно розібратися у принципах інтерсеміотичного аналізу, в особливостях перекодування одного мистецтва в інше. У своїй суті така робота також виконується в руслі компаративістичних студій.

Нижче пропонується умовний перелік можливих тем для дослідження в рамках роботи секції іспанської мови. Перелік, радше, виконує функцію дороговказу, пропонуючи поштовхи до подальших самостійних шукань юних дослідників. Водночас він показує, яким має бути дослідження, аби воно було посильним для виконання учнями старших класів. Темі робіт мають фокусувати наукові проблеми й бути доволі лаконічними і змістовно вичерпними водночас. Представлені теми можуть бути модифіковані — доповнені суміжними матеріалами або, навпаки, звужені.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЦАРИНІ ІСПАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Орієнтовні теми наукових робіт учнів

1. Фразеологізми на позначення емоційного стану та волевиявлення мовців у сучасній іспанській мові.
2. Фразеологізми зорового та слухового сприйняття в іспанській мові.
3. Типи фразеологізмів у творах Сервантеса/Лопе де Веги/Антоніо Мачадо/сучасних іспанських письменників (на вибір).
4. Особливості (комунікативно-прагматичні, стилістичні тощо) функціонування прислів'їв у художніх текстах (на матеріалі творів М. Сервантеса чи інших авторів).
5. Стилїстична роль фразеологізмів із кількісним значенням міри або ступеня вияву ознаки (на матеріалі будь-якого іспанського твору).
6. Особливості антитези в іспанських прислів'ях.
7. Структурно-синтаксичні особливості речень із прямим мовленням у сучасній іспанській мові (на матеріалі газет, журналів, інтернет-видань тощо).
8. Інхотивні конструкції в сучасній іспанській мові (або на матеріалі окремого художнього/публіцистичного твору).
9. Специфічні моделі творення термінологічної лексики в іспаномовних наукових текстах.
10. Лінгвокогнітивні аспекти аргументації в іспаномовній рекламі.
11. Лінгвокогнітивні моделі аргументації у мовленні іспанських політиків.
12. Антропонімікон іспанського роману (будь-який роман на вибір дослідників).
13. Типи історизмів у іспанській мові (на матеріалі конкретного твору).
14. Іншомовна (наприклад, англїцизми) лексика у художньому творі (будь-який іспанський твір на вибір).
15. Запозичення з англїської мови у сучасній іспанській термінології.
16. Суспільно-полїтична лексика у мові засобів масової інформації Іспанії.
17. Субстантивовані прикметники та займенники у художньому тексті.
18. Значення і стилїстичні функції дієслів у художніх творах.

19. Складені прийменники (de donde, a donde, ect.) в сучасній іспанській мові (на матеріалі будь-якого прозового твору).

20. Семантико-граматична характеристика якогось члена речення (на матеріалі художніх творів).

21. Особливості використання художніх засобів в іспанській літературі (метафор, порівнянь, метонімії, гіпербол тощо на матеріалі будь-якого художнього твору).

22. Засоби вираження додатків/означень/обставин в іспанській мові.

23. Еліптичні конструкції в поетичному тексті (на прикладі поезій А. Мачадо, Ф. Г. Льюрки та ін.).

24. Двокрапка і тире у складному реченні (на матеріалі прозових творів).

25. Особливості розвитку складнопідрядного речення в іспанській мові XX ст.

26. Особливості розвитку складнопідрядного речення в іспанській мові XXI ст.

27. Особливості жанрів у іспанській журналістиці (газетній).

28. Сучасний іспаномовний медіа-дискурс: лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти.

29. Специфічні риси відтворення конкретного концепту (наприклад, Європи, Азії, глобалізму тощо) в сучасній іспанській художній прозі/газетній публіцистиці: лінгвокогнітивний аспект.

30. Мовна особистість (наприклад, представник сучасної іспанської політики) у просторі медійного дискурсу.

31. Лінгвістичні (стилістичні, граматичні, синтаксичні тощо) особливості іспанських SMS-повідомлень.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ Й НАУКОВІ МЕТОДИ, ПОТРІБНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В ГАЛУЗІ ЛІНГВІСТИКИ (ІСПАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ)

У цій частині методичних рекомендацій подано основні стратегії підготовки учнівського наукового дослідження, визначено головні етапи роботи над науковою темою, підготовлено практичні поради до написання основних частин роботи. Дотримання цих рекомендацій означатиме високу оцінку наукової роботи фахівцями (членами журі МАН).

Критерії написання наукової роботи за змістом:

- **науковість** (стосується дослідження та розроблення нової проблематики, використання специфічних наукових методів, тому часто визначається за ключовими посиланнями в тексті, реалізованими методами дослідження й висновками);
- **актуальність** (можливість застосувати результати дослідження для розв'язання подальших значущих науково-практичних завдань);
- **новизна й оригінальність** (у роботі пропонується нова ідея, прийом або оригінальний варіант розширення, апробації, докази ефективності авторської ідеї, методу, тому часто визначається за порівнянням із уже наявними розробками);
- **практичність** (пов'язана з перенесенням здобутих результатів у практичну діяльність інших фахівців, тому визначається за наявністю в роботі форм передачі досвіду, концептуальних узагальнень для подальших наукових пошуків);
- **методичність** (пов'язана з оптимізацією структури дослідницьких нововведень, послідовністю та умовами їхньої реалізації; найчастіше визначається кількістю й корисністю рекомендацій у дослідженні);
- **переконливість** (визначається достовірністю цитат, аргументованістю висновків, наявністю статистичних результатів, концептуальних узагальнень, логічністю їх інтерпретацій на основі аналізованого матеріалу).